

Riktlinjer för närståendevårdsstöd i Kumlinge kommun 2026

Information, anvisningar och kriterier

Omfattade av kommunstyrelsen § 38/3.3.2026

VAD INNEFATTAR STÖD FÖR NÄRSTÅENDEVÅRD

Med närståendevård avses vård av och omsorg om en äldre, handikappad eller sjuk person som ordnas i den vårdbehövandes hem med hjälp av en anhörig eller någon annan som står den vårdbehövande nära.

Från och med den 1 januari 2021 ansvarar kommunen för närståendevården för vårdbehövande som fyllt 65 år och där behovet av hjälp och omsorg beror på åldersrelaterad funktionsnedsättning. Närståendevård för vårdbehövande under 65 år och för vårdbehövande som går under lagen om stöd för handikapp handläggs av kommunernas socialtjänst (KST).

Skillnaden mellan närståendevård och ömsesidig hjälp som anhöriga eller närstående personer ger varandra är att närståendevården är mycket bindande och krävande, dvs. en dygnet runt vård eller fortlöpande daglig vård. Med närståendevården avses alltid hjälp med den personliga vården och omsorgen, inte enbart hjälp med att uträtta ärenden utanför hemmet eller hushållsarbete.

Stödet för närståendevård omfattar i första hand de personer som behöver mest vård och vars funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand har försämrats så pass mycket att de behöver fortgående personlig vård och omsorg för att kunna bo hemma.

Stöd för närståendevård beviljas inte om andra tjänster än stöd för närståendevård bättre tryggar vården och omsorgen. Sådana tjänster kan vara till exempel den kommunala hemvården, någon form av boendeservice eller en annan social service.

Med närståendevård avses vård av och omsorg om en äldre, handikappad eller sjuk person som ordnas i den vårdbehövandes hem med hjälp av en anhörig eller någon annan som står den vårdbehövande nära.

- Stöd för närståendevård består av ett vårdarvode och kompletterande social- och hälsovårdstjänster till vårdbehövande samt stöd till närståendevårdaren. I stödet till närståendevården ingår socialvårdstjänster som ges den vårdbehövande, exempelvis hemservice (och stödtjänster), hjälpmedel, ändringsarbete bostaden, dagvård och kortvarig vård.

- Stöd för närståendevård är ingen subjektiv rätt, kommunen fastställer principerna för beviljande av stöd för närståendevård inom lagen om närståendevårds bestämmelser.

- Stöd för närståendevård ingås genom ett uppdragsavtal mellan närståendevårdaren och kommunen. Närståendevårdaren är inte anställd av kommunen enligt arbetsavtalslagen.
- Stöd för närståendevård beviljas oberoende av den sökandes ekonomi.
- Stöd för närståendevård beviljas inte om den vårdbehövande bor i en verksamhetsenhet inom socialvården t.ex. ESB boende eller om den vårdbehövande får vård på institution.
- Stöd för närståendevård är pensionsberättigade och en skattepliktig inkomst

LAGRUM

Principerna för stöd för närståendevård i Kumlinge kommun är utarbetade enligt lag om stöd för närståendevård (FFS 937/2005) och i enlighet med den åländska lagstiftningsbehörigheten inom området Landskapslag om tillämpning i landskapet Åland (ÅFS 1995:101).

Ändring i lag om stöd för närståendevård gäller på Åland från det att det träder i kraft i riket, om inte annat följer av landskapslag (1995:101).

ALLMÄNNA KRITERIER FÖR STÖD FÖR NÄRSTÅENDEVÅRD

I enlighet med 3 § i lagen om stöd för närståendevård beviljar kommunen stöd för närståendevård om kriterierna nedan uppfylls:

- Någon på grund av nedsatt funktionsförmåga, sjukdom eller handikapp eller av någon annan motsvarande orsak behöver vård eller omsorg i hemförhållanden.
- En anhörig till den vårdbehövande eller någon annan som står den vårdbehövande nära är beredd att ansvara för vården och omsorgen med hjälp av behövlig service.
- Närståendevårdaren skall ha fyllt 18 år och närståendevårdarens hälsa och funktionsförmåga skall svara mot de krav som närståendevården ställer.
- Närståendevården tillsammans med andra behövliga socialvårdstjänster är tillräcklig med tanke på den vårdbehövandes välbefinnande, hälsa och säkerhet.
- Den vårdbehövandes hem är ändamålsenligt för de värförhållanden som närståendevården kräver.
- Beviljande av stöd för närståendevård skall vara förenligt med den vårdbehövandes bästa.
- Den vårdbehövande godkänner närståendevårdaren.

VÅRD- OCH SERVICEPLAN

För att beviljas stöd för närståendevård skall en vård- och serviceplan göras upp tillsammans med den vårdbehövande och närståendevårdaren. Enligt 7 § i lagen om närståendevård skall följande innehåll finnas i vård- och serviceplanen:

- Omfattningen av och innehållet i den vård som närståendevårdaren ger samt klientavgift för tjänster under närståendevårdarens ledighet.
- Omfattningen av och innehållet i andra social- och hälsovårdstjänster som den vårdbehövande behöver.
- Omfattningen av och innehållet i socialvårdstjänster till stöd för närståendevårdarens uppdrag.
- Hur vården av den vårdbehövande ordnas under vårdarens ledighet, besök som hänför sig till hälso- och sjukvård eller annan frånvaro.
- Till planen skall finnas information om både den vårdbehövandes och närståendevårdarens rättigheter och tillämpningen av dessa i enlighet med lagen om närståendevård.

FÖR ATT KUNNA BEDÖMA ATT VÅRDKRITERIERNA UPPFYLLS BÖR ÄVEN FÖLJANDE UPPGIFTER INGÅ I PLANEN:

- Den vårdbehövandes hälsa och funktionsförmåga.
- Närståendevårdarens hälsa och funktionsförmåga.
- Bedömning av hemmet som vårdmiljö.
- Målsättningen med närståendevården.
- Uppföljningstidpunkt av vård- och serviceplanen

AVTAL OM NÄRSTÅENDEVÅRD

- Närståendevårdsstödet beviljas från ansökningsdagen och beviljas enligt avtal tillsvidare. Av särskilda skäl kan stödet beviljas för en tidsbestämd period.
- Närståendevårdsstöd beviljas för en period om minst 1 månad.
- Närståendevårdsstöd kan efter prövning i särskilda fall beviljas retroaktivt om högst 3 månader om kraven i övrigt uppfylls och särskilda skäl föreligger.
- Beslut som gäller sänkning av arvodesklass träder ikraft tidigast från första dagen i månaden efter beslutsdatum.
- Om närståendevården tillfälligt avbryts av skäl som beror på den vårdbehövandes hälsotillstånd och som inte betraktas som lagstadgad ledighet som t.ex. sjukhusvistelse eller periodplats vid institution/ ESB avbryts utbetalningen av vårdarvode efter en månad. Tex kortvarig institutionsvård/sjukhusvård den 15 oktober upphör rätten till vårdarvode i mitten av november.

- Om vården har blivit varaktigt obehövlig till följd av en ändring i vårdbehövandes hälsotillstånd så upphör avtalet vid slutet på månaden. Likaså om den vårdbehövande flyttas till långvarig institutionsvård eller avlider.

- Om närståendevården avbryts av skäl som beror på vårdaren och som inte är lagstadgad ledighet så upphör utbetalningen av vårdarvode under vårdavbrottet. Kommunen kan säga upp avtal om närståendevårdsstöd så att det upphör 2 månader efter uppsägningen.

- Närståendevårdaren kan säga upp avtal om närståendevårdsstöd så att det upphör 1 månad efter uppsägning.

- Ifall den vårdbehövande eller vårdarens hälsa eller säkerhet äventyras av att avtalet fortsätter, kan avtalet upphävas omedelbart. En grund för hävandet av avtalet kan vara att vårdaren är i dåligt skick. Oavsett uppsägningstiden upphör avtalet att gälla vid utgången av den månad då vården blivit obehövlig till följd av förändringar i den vårdbehövandes hälsotillstånd.

- Om närståendevården avbryts tillfälligt av skäl som beror på den vårdandes hälsotillstånd, avbryts utbetalningen efter 2 veckor.

- Lagen om närståendevårdsstöd innehåller inga grunder för uppsägning varvid det är upp till avtalspartners bedömning när denne vill säga upp avtalet.

- Närståendevårdaren har en skyldighet att meddela kommunen när det sker förändringar i vårdtagarens tillstånd, förändringar som påverkar vårdarens förmåga att verka som närståendevårdare, när det sker avbrott i vården liksom om boende eller boningskommun ändras.

- Kommunen tecknar en så kallad frivillig olycksförsäkring för närståendevårdaren vilken kan tillämpas om en olycka drabbat vårdaren i vården av den vårdbehövande.

Följande uppgifter bör framkoma i avtalet enligt § 8 i lagen om närståendevårdsstöd:

- Vårdarvode och betalningssätt
- Rätt till lediga dagar
- Ordnande av ledighet
- Ett tidsbegränsat avtals längd
- Utbetalning av vårdarvode när vården avbryts.

TJÄNSTER TILL STÖD FÖR NÄRSTÅENDEVÅRDARES VÅRDUPPDRAG

Kommunen ska vid behov förbereda närståendevårdare för vårduppdraget och ordna utbildning för dem. Samt sådana social- och hälsovårdstjänster som stöder vårdarnas välmående och vårduppdrag.

Kommunen ska vid behov ordna hälsoundersökningar för närståendevårdares välmående och hälsa som är avgiftsfria och erbjuds hos seniormottagningen vid Ålands hälso- och sjukvård. Rekommendationen är att närståendevårdaren kallas till hälsoundersökning med två års mellanrum efter den första undersökningen.

LEDIGHET FÖR NÄRSTÅENDEVÅRDAREN

Närståendevårdare som vårdar en person fortgående alla dagar eller dygnet runt har rätt till 5 lagstadgade lediga dygn/månad. De 5 lediga dygnen kan tas ut varje månad eller sparas ihop till en längre ledighet. Vårdarvode påverkas inte av den lagstadgade ledigheten. Om närståendevårdaren tar ut fler dygn än den lagstadgade ledigheten eller annars har ett avbrott som inte berättigar till arvode påverkas arvode så att det utbetalas i proportion till antalet vårddagar per månad enligt följande:

1-6 vårddagar	1 ledig dag
7-12 vårddagar	2 lediga dagar
13-18 vårddagar	3 lediga dagar
19-24 vårddagar	4 lediga dagar
25-31 vårddagar	5 lediga dagar

Om närvårdaren inte tar ut sina lagstadgade ledigheter under den månad de intjänas så sparas de i tre månader. Syftet med detta är dels att uppmuntra den vårdande att ta ut ledigheter tillräckligt ofta vilket torde gagna vårdarens orkande och hälsa och dels att ge en rimlig möjlighet till längre ledigheter.

Den lagstadgade ledigheten kan även tas ut i kortare tid än ett dygn.

Lagstadgad ledighet ska redovisas i den månatliga redovisningen.

Vid annan ledighet än lagstadgad ledighet utbetalas arvode i proportion till arvode, månadens antal dagar samt antal vårddagar.

Under närståendevårdarens lagstadgade ledighet beslutar kommunen vilka vård- och serviceformer kommunen kan erbjuda den vårdbehövande. Vård- och serviceformerna ska vara ändamålsenliga med beaktande av den vårdbehövandes vårdbehov och ålder. För de tjänster som kommunen erbjuder till den vårdbehövande under vårdarens lagstadgade ledighet kan en avgift om max 0,00 €/dygn debiteras den vårdbehövande.

Närståendevårdare med ett lägre vårdarvode än vårdklass 1 är inte berättigade till lagstadgad ledighet. Vid ledighet utbetalas arvode i proportion till antalet vårddagar

Kommunen kan ordna rekreationsledighet som är kortare än ett dygn.

Rekreationsledigheten ordnas så att vårdtagaren vårdas dagtid på Annagården.

Om det är lämpligt och möjligt att förverkliga kan avlastningsledighet även ordnas med hembesök.

Kommunen kan ordna den avlösarservice som behövs under närståendevårdarens ledighet eller annan frånvaro. Avlösarservice ordnas med närståendevårdaren samtycke, med beaktande av den vårdbehövandes åsikt. Arrangemanget bör även vara förenligt med den vårdbehövandes bästa. Ett uppdragsavtal ingår i vilken kommunen

överenskomms med avlösaren om vårdarvode, ersättning för eventuella kostnader, avtalets giltighetstid etc. Avlösaren omfattas av samma arbetsrättsliga ställning och pensions- och olycksfallsförsäkringsskydd som närståendevårdaren. Arvodena indexhöjs i enlighet med 6 § i lagen om närståendevård.

Avlösarservice. Anhörig eller annan person kan fungera som avlösare. Arvode utbetalas till avlösaren per timme eller per dygn enligt kommunens fastställda arvoden i respektive vårdklass.

KOMPLETTERANDE SOCIALVÅRDSTJÄNSTER - STÖD FÖR NÄRSTÅENDEVÅRDAREN

Kommunen kan vid behov ordna socialvårdstjänster till den vårdbehövande i form av olika stödservicetjänster såsom t.ex. måltidsservice, städservice, klädvårdsservice, färdtjänst, trygghetstelefon samt olika hjälpmedel för handikappade.

AVGIFTER

Under närståendevårdarens lagstadgade ledighet debiteras den vårdbehövande en avgift om maxavgiften 0,00 €/dygn för de socialvårdstjänster kommunen ger.

Avgifter för socialvårdstjänsterna under annan tid än de lagstadgade lediga dagarna är samma som för övriga kommuninvånare.

Vårdarvodets storlek indexjusteras kalenderårsvis med en lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare. (395/2006).

VÅRDARVODE

Vårdarvodet betalas till närståendevårdare som har ett undertecknat avtal om närståendevård med kommunen. Vid tillämpningen av vårdkriterierna fastslås de olika arvodesklasserna främst på basis av hur bindande och krävande vården är, om behovet består av hjälpinsatser eller om det finns ett vård- och omsorgsbehov samt vilken hemservice närståendevården motsvarar. Personens eller familjens inkomster och förmögenhet inverkar inte på vårdarvodets belopp. Vårdarvodet är en skattepliktig inkomst. Vårdarvodet för närståendevård påverkar pensionen, om närståendevårdaren är under 68 år. Beloppen framkommer nedan

VÅRDKRITERIER FÖR STÖD FÖR NÄRSTÅENDEVÅRD FÖR VÅRDBEHÖVANDE 65 ÅR ELLER ÄLDRE

Enligt lag om stöd för närståendevård (FFS 937/2005) och i enlighet med den åländska lagstiftningsbehörigheten inom området

Fastställda av äldreomsorgsnämnden § 38/25.3.2021

Indexjusteras årligen vid varje årsskifte av äldreomsorgschefen.

Samtliga kriterier inom en klass måste uppfyllas för att erhålla ett arvode enligt den.

Vårdklass 1. 530 € månad

Den vårdbehövande behöver dagligen hjälp med vård och/eller omsorg, inte enbart hjälp med att uträtta ärenden utanför hemmet eller hushållsarbete.

Den vårdbehövande behöver inte vård och omsorg dygnet runt.

Vården är bindande p.g.a. daglig beredskap.

Den vårdbehövande kan bo ensam eller vara ensam en stor del av dygnet. Vårdaren kan ha ett heltids- eller deltidsjobb.

Närståendevården kan ses som ett alternativ till hemvård.

Berättigar närståendevårdaren till 5 dygns lagstadgad ledighet per månad.

Arvode för avlastare i vårdklass I

Avlastning upp till fem timmar per dygn 6,40 €/h.

Avlastning fem timmar per dygn eller mer 40,07 €/dygn.

Vårdklass 2. 710,52 €/månad

Den vårdbehövande behöver mycket hjälp i de dagliga funktionerna (t.ex. personlig hygien, påklädning, wc-besök, måltiderna och dylikt). Vårdbehovet är stort, men omfattar vanligen inte behov av hjälp under natten.

Vården är bindande p.g.a. ständig beredskap.

Den vårdbehövande klarar sig ensam en del av dagen, men kan inte bo ensam. Vårdaren kan ha ett deltidsjobb.

Närståendevården kan ses som ett alternativ till effektiverat serviceboende eller personlig assistans.

Berättigar närståendevårdaren till 5 dygns lagstadgad ledighet per månad.●

Arvode för avlastare i vårdklass II

Avlastning upp till fem timmar per dygn 8,75 €/h.

Avlastning fem timmar per dygn eller mer 65,73 €/dygn.

Vårdklass 3. 1072,78 € /månad

Den vårdbehövande behöver fortgående hjälp i dagliga funktioner, även på natten. Vård och omsorgsbehovet är mycket stort.

Vårdbehövande i denna kategori är beroende av annan persons insats dygnet runt. Vården är således mycket bindande.

Den vårdbehövande klarar sig ensam enstaka timmar om dagen, men kan inte bo ensam. Vårdaren i denna kategori kan inte arbeta. För att vårda den vårdbehövande måste de antingen säga upp sitt arbete eller ta tjänstledigt.

Närståendevården kan ses som ett alternativ till personlig assistans eller institutionsboende.

Berättigar närståendevårdaren till 5 dygns lagstadgad ledighet per månad.

Arvode för avlastare i vårdklass I

Avlastning upp till fem timmar per dygn 11,70 €/h.

Avlastning fem timmar per dygn eller mer 81,79 €/dygn.

Vårdklass 4. 1400,00 € /månad

Den vårdbehövande behöver kontinuerlig sammanhängande dygnet runt vård, omsorg och tillsyn.

Den vårdbehövande har allvarlig sjukdom eller vården övergår från en vårdform till en annan (t.ex. vid förflyttning från inrättning till hemmet eller i samband med tillfriskande efter ett allvarligt olycksfall eller palliativvård.

Närståendevården är ett alternativ till palliativvård på institution eller sjukhus.

Kan beviljas i de fall närståendevården är tillfällig för en månad i taget och för högst sex månader i sträck för en övergångsperiod eller för personer vård i livets slutskede.

En förutsättning är även att vårdaren på grund av vården måste stanna bort från förvärvsarbete och att inte får någon annan ersättning för förlorad förvärvsinkomst.

Närståendevård är jämförbart med institutionsvård eller t.o.m. sjukhusvård.

Berättigar till 5 dygns lagstadgad ledighet per månad.

Avlösaren betalas enligt:

- Under 5 timmar 15,40 € /timme.
- Över 5 timmar 105,00 € /dygn.

Enskilt avtal

Kommunen kan avtala om ett lägre vårdarvode än minimibeloppet.

Ett lägre belopp än minimibeloppet utbetalas om följande två förutsättningar uppfylls samtidigt:

1. Vården binder närståendevårdaren i mindre omfattning än vad som förutsätts i 4 § 1 mom och behovet av vård är ringa.
2. Vårdaren anför särskilda skäl för det

Lägre vårdarvode än minimiarvodet berättigar inte till ledighet

Arvode för avlastare vid enskilt avtal finns inte.

ANSÖKAN OM STÖD FÖR NÄRSTÅENDEVÅRD

Ta kontakt med kommunens äldreomsorgschef skriftligt eller per telefon för ansökan. Då överenskomms om ett hembesök under vilket du/ni får information om närstående vård samt en vård- och serviceplan uppgörs. På basen av planen och läkarintyg fattar äldreomsorgschefen beslut om att bevilja eller avslå närståendevård och enligt vilken vårdnivå det skall närståendevårdsarvodet skall utbetalas.

Det är den vårdbehövande som står som sökande för servicen närståendevårdsstöd. Kommunen kommer att begära ett C-läkarintyg av dig.

Den sökande delges beslutet. Vid beviljande av närståendevårdsstöd tar vårdgivaren även del av avtalet om närståendevård för underskrift.

Arvodet utbetalas månatligen i efterskott på basen av beslut och redovisade krysslistor. Krysslistan bör lämnas in till äldreomsorgschefen senast den 5:e följande månad för att utbetalning av arvodet ska kunna ske.

Närståendevårdsstöd är en skattepliktig inkomst varvid vårdaren ska lämna in ett skattekort till kommunen.

Den som är missnöjd med tjänstemannabeslutet har rätt att lämna in ett rättelseyrkande till äldreomsorgsnämnden inom 14 dagar efter delfåendet av beslutet.

För de sökande som inte uppfyller alla förutsättningarna för beviljande av stöd för närståendevård kan tjänster enligt socialvårdslagen beviljas enligt ansökan och prövning. Frågor gällande stöd för närståendevård för äldre personer besvaras av kommunens äldreomsorgschef.

KONTAKTUPPGIFTER

Äldreomsorgskansliet

Tel. 018-622 430

Mejl niklas.feiring@kumlinge.ax

Adress Kumlingevägen 323 B, 22820 Kumlinge